

Innst. 479 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:125 S (2012–2013)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Torbjørn Røe Isaksen, Laila Dávøy og Borghild Tenden om tiltak mot barnefattigdom i Norge

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen trappe opp tilskudsordninger til frivillige organisasjoner som yter fritidstilbud til fattige og vanskeligstilte barn.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn fra økonomisk vanskeligstilte familier har tilgang på utstyrlån til fritidsaktiviteter og ordninger tilsvarende opplevelseskort, organisert enten i regi av det offentlige eller i regi av frivillige organisasjoner.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby gratis barnehageplass til alle barn av flyktinger hvor begge foreldrene deltar i introduksjonsprogrammet.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tilbudet til barn og unge rammet av fattigdom og dårlig oppvekst- og levekår i kommuner med storbyproblematikk.
6. Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for psykisk helsevern for barn og unge.
7. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt tilgjengelighet av og faste åpningstider for skolehelsetjenesten og helsestasjoner.
8. Stortinget ber regjeringen i langt større grad ta i bruk sosialt entreprenørskap i bekjempelsen av barnefattigdom.
9. Stortinget ber regjeringen styrke koordineringen mellom barnevernet og Nav for å sikre at barnevernsbarn ikke faller utenfor arbeidslivet i overgangen til voksen alder.
10. Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer.
11. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til lovendringer slik at kommunene ikke kan foreta avkorting i foreldrenes sosialhjelp når de har barn under 18 år som bor hjemme og som har egen inntekt under den skattemessige friinntektsgrensen.
12. Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt med det formål å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdannings-tilbud og de videregående skolene. Formålet med et slikt prosjekt skal være å fange opp elever som står i fare for å falle ut av det ordinære skoleløpet.
13. Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt mellom Nav og dagligvarebransjen, hvor ungdom som har falt ut av videregående opplæring gis mulighet til å kvalifisere seg gjennom dagligvarebransjens bransjeskoler.
14. Stortinget ber regjeringen igangsette et treårig landsomfattende «sommerjobbprosjekt», etter modell fra Kristiansand kommune, målrettet mot ungdom mellom 16–22 år med behov for spesiell oppfølging, og hvor ungdommene enten har falt ut av videregående skole og/eller vært i kontakt med barnevernet eller sosialtjenesten.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for saken.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 7. mai 2013 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 22. mai 2013 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dāvøy, viser til representantforslaget om tiltak mot barnefattigdom i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at antall mottakere av overgangsstønad (ytelse til enslig mor/far) er gått ned, og at sysselsettingen er høy. Dette er bra. Flertallet viser til omleggingen av overgangsstønaden og at det nå stilles krav til aktiv arbeidssøking eller kvalifisering for arbeid for å kunne få ytelsen mer enn ett år. Omleggingen er gjort for å sikre at enslige forsørgere kommer i gang med kvalifisering. Det er nødvendig for å øke muligheten til å få arbeid. Flertallet viser til at Fafo har sett på hvordan overgangsstønaden fungerer for eneforsørgere med innvandrerbakgrunn der barnefattigdommen øker – de fant at ordningen fungerer bra som midlertidig hjelp til selvhjelp, og at det store flertallet går over i arbeid etter avsluttet stønadsperiode. Flertallet viser til at Jobbsjansen (videreføring av forsøket Ny sjanse) ble en permanent ordning fra 2013. Formålet er å øke sysselsettingen blant innvandrere uten tilknytning til arbeidsmarkedet.

Flertallet viser til at overgangsstønaden for enslige forsørgere er viktig for å forebygge og hindre barnefattigdom, da foreldrene får bistand og kvalifisering til å komme i arbeid. Dette er særlig viktig for personer med aleneomsorg for barn. Erfaring viser også at det kan være vanskelig å komme tilbake i arbeid for personer som har vært utenfor arbeidslivet i lengre tid, og at det for mange vil kreve kvalifisering over lengre tid. Samtidig viser tallene at enslige forsørgere som bruker perioden med overgangsstønad til kvalifisering, i stor grad lykkes med å komme i arbeid og få en lønnsinntekt som sikrer mot fattigdom. Derfor er det viktig for enslige forsørgere å komme

raskere i gang med yrkesrettet aktivitet gjennom arbeid, utdanning eller bistand fra Nav i den tiden overgangsstønaden kan benyttes til inntekt mens kvalifiseringen pågår. God barnehagedekning har bidratt til at dette nå vil være mye enklere. Både Fremskrittspartiet og Høyre vil kutte overgangsstønaden fra dagens tre til ett år. I tillegg vil Fremskrittspartiet fjerne utdanningsstønaden og økningen i bidragsforskottet.

Flertallet har merket seg at Høyre og Fremskrittspartiet kutter i inntektssikring til enslige forsørgere som ikke har arbeid, men som er i aktivitet, opplæring eller arbeidstrening, slik kravene for å få stønaden er. Dette vil øke barnefattigdommen og fjerne muligheten de i dag har til å ha trygg inntekt mens de kvalifiserer seg til arbeid.

Flertallet viser til at det ifølge Navs rapport «Fattigdom og levekår i Norge Status 2012» slås fast at det er 2,5 gang så stor risiko for fattigdom i familier med en forsørger som er uten arbeid. Kjennetegn ved deler av barnefattigdommen er knyttet til dette og til enpersonshusholdninger med forsørgeransvar. I tillegg er det utfordringer i familier med annen etnisk kultur enn den norske og i familier der foreldre har store og ofte sammensatte sosiale, økonomiske og/eller helserelevante utfordringer.

Flertallet viser til at St.meld. nr. 37 (2007–2008), kapittel 13, Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn, også peker på innsattes familie og barn som en utsatt gruppe, sitat:

«Særlig barnefamilieene rammes, idet de i tillegg til de personlige belastninger som følger av forholdet, framstår som en marginalisert gruppe preget av fattigdom.»

Flertallet viser til at Norge er et av verdens rikeste land. Dette er blant annet et resultat av tidligere fremtidsrettede politiske vedtak, som har bidratt til at Norge i dag er et land med stor tillit mellom folk, og der inntektsforskjellene er små i internasjonal sammenheng. En trygg, forutsigbar økonomisk politikk, der arbeid til alle, vektlegging av jevnbyrdige forhold mellom folk og yrkesgrupper og en omfordelende stat, er viktig. Forslagsstillerne problematiserer inntektsgraderingen som ligger til grunn for definisjonen av fattigdom. Flertallet viser til statsrådets svar, som også peker på vanskelighetene med å finne gode måter å måle dette på. En mer omfordelende politikk, som også favner utfordringene fattige barn har, er et uttalt mål for regjeringen. Veksten i andelen barn i hushold med vedvarende lavinntekt har flatet ut i de senere år, og andelen har holdt seg stabil de siste årene. Arbeidet for å redusere denne andelen må fortsette, og involvere flere politikk- og tjenestområder og frivillig sektor. Barnefattigdom dreier seg ikke bare om økonomi og penger. Det dreier seg også om gode levekår og andre velferdsordninger og

at alle barn skal kunne delta på like fot i aktiviteter og sosiale sammenhenger.

Flertallet viser til flere viktige tiltak som er gjort for å sette barns behov på dagsorden, deriblant bestemmelser om å vurdere barn og unges behov spesielt i helselovgivning og i sosiallovgivningen, makspris på barnehageplass og den kulturelle skolesekken. Flertallet viser til at det under Stortingets behandling av Prop. 13 L (2009–2010) Lov om sosiale tjenester i Nav, ble lagt inn en plikt til å vurdere barns behov i lovens formålsparagraf, og at det ble vedtatt å føre statlig tilsyn med de sosiale tjenestene i kommunene, jf. Innst. 87 L (2009–2010). Slikt tilsyn har avdekket manglende oppfølging i praksis, særlig når det gjelder gode rutiner for oppfølging av barnefamilier som trenger sosialhjelp.

Tilsynene avdekket behov for å sikre at Nav og kommunene endrer praksis og følger opp barnefamilier slik loven forutsetter. Flertallet er kjent med at det arbeides med dette. Det gjennomføres for tiden systematisk gjennomgang av direktoratets nye rundskriv til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Her vektlegges kravet til individuelle vurderinger i hvert søknadstilfelle, og forvaltningens plikt til å etterspørre og kartlegge barnas behov i økonomisk vanskeligstilte familier.

Flertallet viser til at mange virkemidler må til. Utfordringen kan ikke løses innenfor ett departement eller ett politikkområde, ei heller gjennom bevilgninger alene. Fattigdomsbekjempelse utfordrer oss mer enn noe til samarbeid og samhandling, spesielt når det gjelder forebygging og tidlig innsats. Det vises i den forbindelse til Meld. St. 30 (2010–2011) Fordelingsmeldingen, jf. Innst. 222 S (2011–2012) hvor det uttales, sitat:

«Uten en helhetlig, kunnskapsbasert og samordnet innsats overfor vanskeligstilte barn og unge kan en målsetting om et godt forebyggende barne- og ungdomsarbeid ikke nås.» (kap 5.3.1)

Lov om folkehelse er en universell lov som skal fremme folkehelse i alle befolkningsgrupper, også barns. Formålet er blant annet å:

«... bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller» (§ 1 lov om Folkehelse).

Flertallet viser til statsrådets svarbrev og oppstilling av tiltak og virkemidler denne regjeringen har satt i verk, og gir sin tilslutning til statsrådets vurdering. Intensjonene i forslagene representantene har fremmet, er i tråd med den politikk regjeringen har iverksatt og arbeider for. Flertallet viser til at oppfølging av tiltakene hører hjemme i de årlige budsjettproposisjoner, og legger til grunn at regjeringens

arbeid for å hindre at barn vokser opp i fattigdom videreføres og følges opp i de årlige budsjetter.

Komiteen viser til at Norge er et av verdens rikeste land, og at forekomsten av fattigdom er lav sammenliknet med andre land. Men også i Norge finnes det mennesker som står utenfor viktige sosiale arenaer på grunn av dårlig økonomi eller dårlige levekår. Ofte henger dårlig økonomi og dårlige levekår sammen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at dersom personer blir stående utenfor arbeidslivet og andre viktige arenaer over tid, øker dette faren for varig utenforskap. Dette har store omkostninger for det enkelte menneske og for samfunnet som helhet. Det er særlig grunn til bekymring når det gjelder barn og unge.

Disse medlemmer viser til at antallet fattige barn har økt under denne regjeringen. Ifølge EUs målemetode for fattigdom var det i 2005 91 000 barn under 18 år som kunne betegnes som fattige i Norge, mens det tilsvarende tallet i 2011 var 106 000. I samme periode har fattigdommen i befolkningen vært stabil. Disse medlemmer er svært bekymret over utviklingen, og ønsker en mer kraftfull politikk enn det regjeringen legger opp til for å snu denne trenden.

Komiteen viser videre til at barnefattigdom i Norge ikke bare dreier seg om sosial nød eller mangel på forbruksvarer. Fattigdom i Norge handler heller ikke om å sammenligne seg med de rikeste. For barna handler fattigdom først og fremst om manglende mulighet til å delta i aktiviteter på lik linje med andre barn. I et samfunn hvor det i økende grad koster penger å vokse opp, vil lav inntekt få konsekvenser for barna – både på kort og lang sikt. Det handler om at barna faller utenfor deler av det sosiale livet, fordi idrett, fødselsdager og skoleturer koster for mye.

Komiteen viser videre til at de fleste forskere er enige om at de universelle og forebyggende tiltakene mot barnefattigdom virker. Dette dreier seg om den generelle oppvekst-, utdannings- og arbeidsmarkedspolitikken. Det å fullføre skolegang og utdanning og det å ha arbeid, gir stor grad av beskyttelse mot fattigdom. Det samme gjelder en god oppvekstpolitikk, gode og inkluderende barnehager, skoler og fritidsaktiviteter. Forskere trekker også frem betydningen av billige og/eller subsidierte barnehager og skolefritidsordninger, som arbeid for å motvirke frafall fra videregående opplæring.

Komiteen mener at de viktigste tiltakene for å bekjempe fattigdom, inkludert barnefattigdom, på lang sikt vil være en god, sosialt utjevne skole og

et åpent arbeidsliv med plass til alle. Det vil likevel alltid være noen som faller utenfor, permanent eller midlertidig. Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier kan ikke på noen måte lastes for den økonomiske situasjonen de er i, og samfunnet bør derfor ta et ekstra ansvar for å sikre at denne gruppen blir inkludert på så mange arenaer som mulig på en likeverdig måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at de foreliggende forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, ikke permanent vil løse fattigdomsproblematikken, men at de vil være et viktig skritt på veien mot en bedre fattigdomspolitik.

Komiteen mener videre at offentlig finansierte velferdstjenester, samarbeid mellom ulike forvaltningsnivåer og etater, samt et bedre samspill med de frivillige organisasjonene, er nødvendig for å gi et mangfoldig og godt tilbud til vanskeligstilte. Allerede i dag stiller de frivillige organisasjonene opp på en utmerket måte hvor det offentlige ikke strekker til, og på den måten hjelper de mange barn i en vanskelig situasjon med tilbud om aktivitet og deltakelse.

Komiteen er derfor av den oppfatning at det er viktig at man utvikler et enda bedre og større samspill mellom frivilligheten og det offentlige slik at flere barn som lever i fattige familier kan få tilbud om aktiviteter, og hvor man kan bryte med den negative sosiale sirkelen. Frivilligheten vil på den måten være en viktig medspiller i kampen mot barnefattigdom på de områder der det offentlige ikke strekker til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser for øvrig til at de fire partiene som står bak dette forslaget, hver for seg eller sammen har fremmet flere ulike tiltak de siste årene for å bekjempe og motvirke fattigdom i Norge, og spesielt blant barn. Dette gjelder en rekke forslag.

Disse medlemmer viser videre til at de respektive partier hadde en større og mer målrettet satsing mot barnefattigdom i sine alternative statsbudsjett for 2013 enn det regjeringen mente var tilstrekkelig. De forslagene som følger er tiltak disse partiene uten videre er enige om. Partiene har videre en klar intensjon og politisk vilje om et kraftig løft for innsatsen mot barnefattigdom ved et nytt flertall etter valget høsten 2013.

Disse medlemmer viser også til partienes felles merknad og bevilgninger til tiltak for å forhindre barnefattigdom i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2013, jf. Innst. S. 470 (2012–2013), hvor man foreslår å øke bevilgningene

med 70 mill. kroner for 2. halvår 2013, til tiltak for å forhindre barnefattigdom i Norge.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner som yter fritidstilbud til fattige og vanskeligstilte barn.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn fra økonomisk vanskeligstilte familier har tilgang på utstyrlån til fritidsaktiviteter og ordninger tilsvarende opplevelseskort, organisert enten i regi av det offentlige eller i regi av frivillige organisasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby gratis barnehageplass til alle barn av flyktninger hvor begge foreldrene deltar i introduksjonsprogrammet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tilbudet til barn og unge rammet av fattigdom og dårlig oppvekst- og levekår i kommuner med storbyproblematikk.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for psykisk helsevern for barn og unge.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt tilgjengelighet av og faste åpningstider for skolehelsetjenesten og helsestasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen i langt større grad ta i bruk sosialt entreprenørskap i bekjempelsen av barnefattigdom.»

«Stortinget ber regjeringen styrke koordineringen mellom barnevernet og Nav for å sikre at barnevernsbarn ikke faller utenfor arbeidslivet i overgangen til voksen alder.»

«Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer.»

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til lovendringer slik at kommunene ikke kan foreta avkorting i foreldrenes sosialhjelp når de har barn under 18 år som bor hjemme og som har egen inntekt under den skattemessige friinntektsgrensen.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt med det formål å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdanningstilbud og de videregående skolene. Formålet med et slikt prosjekt skal være å fange opp elever som står i fare for å falle ut av det ordinære skoleløpet.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt mellom Nav og dagligvarebransjen, hvor ungdom som har falt ut av videregående opplæring gis mulighet til å kvalifisere seg gjennom dagligvarebransjens bransjeskoler.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette et treårig landsomfattende 'sommerjobbprosjekt', etter modell fra Kristiansand kommune, målrettet mot ungdom mellom 16–22 år med behov for spesiell oppfølging, og hvor ungdommene enten har falt ut av videregående skole og/eller vært i kontakt med barnevernet eller sosialtjenesten.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen trappe opp tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner som yter fritidstilbud til fattige og vanskeligstilte barn.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn fra økonomisk vanskeligstilte familier har tilgang på utstyrlån til fritidsaktiviteter og ordninger tilsvarende opplevelseskort, organisert enten i regi av det offentlige eller i regi av frivillige organisasjoner.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby gratis barnehageplass til alle barn av flyktninger hvor begge foreldrene deltar i introduksjonsprogrammet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tilbudet til barn og unge rammet av fattigdom og dårlig oppvekst- og levekår i kommuner med storbyproblematikk.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for psykisk helsevern for barn og unge.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt tilgjengelighet av og faste åpningstider for skolehelsetjenesten og helsestasjoner.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen i langt større grad ta i bruk sosialt entreprenørskap i bekjempelsen av barnefattigdom.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen styrke koordineringen mellom barnevernet og Nav for å sikre at barnevernsbarn ikke faller utenfor arbeidslivet i overgangen til voksen alder.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til lovendringer slik at kommunene ikke kan foreta avkorting i foreldrenes sosialhjelp når de har barn under 18 år som bor hjemme og som har egen inntekt under den skattemessige friinntektsgrensen.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt med det formål å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdanningstilbud og de videregående skolene. Formålet med et slikt prosjekt skal være å fange opp elever som står i fare for å falle ut av det ordinære skoleløpet.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt mellom Nav og dagligvarebransjen, hvor ungdom som har falt ut av videregående opplæring gis mulighet til å kvalifisere seg gjennom dagligvarebransjens bransjeskoler.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen igangsette et treårig landsomfattende «sommerjobbprosjekt», etter modell fra Kristiansand kommune, målrettet mot ungdom mellom 16–22 år med behov for spesiell oppfølging, og hvor ungdommene enten har falt ut av videregående skole og/eller vært i kontakt med barnevernet eller sosialtjenesten.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:125 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Torbjørn Røe Isaksen, Laila Dåvøy og Borghild Tenden om tiltak mot barnefattigdom i Norge – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 11. juni 2013

Robert Eriksson
leder

Kari Henriksen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 22. mai 2013

Representantforslag 125 S (2012–2013)

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen av 7. mai 2013. Komiteen ber om min vurdering av representantforslag 125 S (2012–2013) fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Torbjørn Røe Isaksen, Laila Dåvøy og Borghild Tenden om tiltak mot barnefattigdom i Norge. Representantforslaget inneholder fjorten enkeltforslag. Jeg velger å kommentere forslagene etter en tilsvarende inndeling. Da forslagene gjelder tiltak på flere departementers områder, gis dette svaret i samråd med berørte departementer.

Innledningsvis vil jeg kommentere utviklingen på feltet, og kort redegjøre for Regjeringens prioriteringer i innsatsen mot fattigdom blant barn.

Siden en startet å måle vedvarende lavinntekt i siste halvdel av 1990-tallet, er andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt om lag doblet. Økningen må særlig ses i sammenheng med økningen i innvandrerbefolkningen. Økningen av barn i lavinntekts-hushold har vært spesielt stor blant familier med ikke-vestlig landbakgrunn. Dette dreier seg til dels om nyankomne familier med svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Endrede familiemønstre med blant annet flere enslige forsørgere er også med på å forklare utviklingen. Eninntekts-husholdninger er overrepresentert blant personer med lavinntekt, særlig i kombinasjon med forsørgeransvar. Et annet forhold som bidrar til å forklare utviklingen er at det generelle inntektsnivået i Norge har økt for alle grupper, inklusive for barnefamilier nederst i inntektsfordelingen. Men ettersom veksten i medianinntekten (og dermed lavinntektsgrensen) har vært høyere enn inntektsveksten i lavinntektsgruppen, har antall i lavinntektsgruppen likevel økt. Veksten i andelen barn i hushold med vedvarende lavinntekt har imidlertid flatet ut, og andelen har holdt seg stabil de siste årene.

Representantforslaget inneholder konkrete forslag på utvalgte områder. Forslagsstillerne anfører likevel at de viktigste tiltakene for å bekjempe fattigdom, inkludert barnefattigdom, på lang sikt vil være en sosialt utjevne skole og et åpent arbeidsliv med plass til alle. Det er jeg enig i.

La meg illustrere betydningen av arbeid med noen konkrete eksempler. Eksempelvis vil en husholdning med to voksne og to barn, der den ene er i arbeid, måtte ha en estimert brutto lønnsinntekt (før

skatt) på om lag 450 000 kroner for å komme over lavinntektsgrensen satt ved 50 pst. av medianinntekten (OECD-ekvivalensskala), eller over 500 000 kroner for å komme over lavinntektsgrensen ved 60 pst. av medianinntekten (EU-ekvivalensskala). En husholdning med to voksne og fire barn, der den ene er i arbeid, vil måtte ha en estimert brutto lønnsinntekt (før skatt) på om lag 640 000 kroner for å komme over disse lavinntektsgrensene. Det understrekes at disse beregningene er typeeksempler, basert på gitte forutsetninger.

Lønnet arbeid er den viktigste enkeltfaktoren som hindrer lavinntekt og fattigdom. Yrkesaktivitet blant foreldre er også den viktigste forutsetningen for å motvirke fattigdom blant barn. Noe av det viktigste vi kan gjøre er derfor å legge til rette for at begge foreldrene kan delta i yrkeslivet. Regjeringens hovedstrategi i innsatsen mot fattigdom og for bedre fordeling er å gi flere muligheter til å delta i arbeidslivet. Et av flere eksempler på dette er at Regjeringen innfører *Jobbsjansen* som en permanent ordning fra 2013. Målet med *Jobbsjansen* er å øke sysselsettingen blant innvandrere som står langt fra arbeidsmarkedet. *Jobbsjansen* retter seg i særlig grad mot hjemmевærende kvinner som ikke deltar i opplæring eller kvalifisering.

Regjeringen har et forebyggende perspektiv på fattigdom, ikke minst i arbeidet for å bekjempe fattigdom blant barn. Forebyggende innsats gjennom oppvekstmiljø og utdanningssystem er sentralt. Regjeringen presenterte i Meld. St. 30 (2010–2011) Fordelingsmeldingen en bred fordelingspolitikk som omfatter virkemidler og innsatsområder som også er grunnleggende i en helhetlig og langsiktig innsats for å forebygge fattigdom. Høy sysselsetting og bred arbeidsinkludering, sterke fellesskapsløsninger innen barnehage, skole og helse, og stor grad av omfordeling gjennom skatter og inntektssikringsordninger, er de viktigste bidragene for å skape like muligheter og små forskjeller.

Regjeringen vektlegger tilgang til gratis og rimelege offentlige tjenester av høy kvalitet, som utdanning og helsetjenester. Et godt utbygd tjenestetilbud har stor betydning for fordelingen av inntekt og levekår i befolkningen, og bidrar til å fremme sosial mobilitet. Utbygging av barnehageplasser og innføring av maksimalpris i foreldrebetalingen er et eksempel på et tiltak som har hatt stor betydning for barnefamili-

liers økonomi, men som ikke fanges opp i måling av lavinntekt basert på kontantinntekter.

For å bekjempe fattigdom og utjevne sosiale og økonomiske forskjeller kreves det både en langsiktig og kortsiktig innsats. Det må tas grep for å forebygge fattigdom, samtidig som det iverksettes tiltak som kan bidra til å redusere fattigdom og bedre situasjonen for de som er rammet.

Jeg er enig med representantene i at samfunnet har et særskilt ansvar for å sikre deltakelse og inkludering av barn i lavinntektsfamilier. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at alle barn og unge gis muligheter til å delta og utvikle seg i samfunnet uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon. Frivillige organisasjoner er viktige samarbeidspartnere i innsatsen mot fattigdom, ikke minst når det gjelder inkludering av barn og unge.

På enkelte områder er det behov for en forsterket innsats og mer målrettede tiltak overfor personer med økt risiko for fattigdom, spesielt for barn og unge. Regjeringens handlingsplan mot fattigdom er fulgt opp med tiltak i de årlige statsbudsjettene. Tiltak er rettet inn mot at alle skal gis muligheter til å komme i arbeid, for at alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg og for å bedre levekårene for de vanskeligst stilte. Det vises til rapporteringen på tiltak i handlingsplan mot fattigdom i Prop. 1 S (2012-2013) for Arbeidsdepartementet.

Som det vil framgå av gjennomgangen nedenfor, er det pågående aktiviteter knyttet til de aller fleste forslagene som her er presentert. Mange av forslagene er således i tråd med gjeldende politikk. I hvilken grad de ulike ordningene skal styrkes eller det er ønskelig å endre innretningen av ordningene er det etter min vurdering naturlig at gjøres i forbindelse med de årlige budsjettene eller i etterkant av at ordningene er evaluert.

Representantforslagene

1. Stortinget ber regjeringen trappe opp tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner som yter fritidstilbud til fattige og vanskeligstilte barn.

Det gis tilskudd til barn og unge gjennom *Frifond-ordningen*. Målet er å stimulere barn og unges aktivitet og deltakelse lokalt, gjennom frivillige organisasjoner, frittstående grupper og foreninger. For 2013 er statstilskuddet økt til 49,2 mill. kroner. I tillegg ble det i 2012 tilført 125 mill. kroner fra Norsk Tipping AS. Det kommer en økning i avsetningen til Frifond i 2013 som følge av endret Tippenøkkel.

Frivillige organisasjoner, offentlige og private instanser, bydeler og ungdomsgrupper kan søke om midler til deltakelse for fattige barn, ungdom og familier gjennom tilskuddsordningen *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn* (storbyordningen). Be-

vilgning er i 2013 på 64,6 mill. kroner, hvorav 42,6 mill. kroner er øremerket barn og unge berørt av fattigdomsproblemer (fattigdomstiltak). I 2012 ble bevilgningen styrket med 12,5 mill. kroner, herunder 5 mill. kroner fra Kulturdepartementet til et eget program for kultur. Formålet er at flere utsatte barn og unge skal få mulighet til å delta i kultur- og fritidsaktiviteter. Midlene skal bidra til å bedre oppvekst- og levekår i de store byene. 23 bykommuner og 8 prioriterte bydeler i Oslo inngår i ordningen.

Stortinget bevilget i 2011 2 mill. kroner over Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett til tiltaket *Ferie for alle* i regi av Røde Kors. I 2013 har Regjeringen økt bevilgningen til 2,5 mill. kroner. Bevilgningen skal bidra til at flere økonomisk vanskeligstilte barn utenfor de store byene også får glede av tiltaket.

Regjeringen gir hvert år *nasjonal og internasjonal grunnstøtte* til landsomfattende, frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. Formålet med tilskuddsordningen er å legge til rette for barn og ungdoms deltakelse i barne- og ungdomsorganisasjonene. Tilskuddsordningen skal stimulere organisasjonene til engasjement og medansvar nasjonalt og/eller internasjonalt, og sikre organisasjonene som arena for medbestemmelse og demokrati. Denne ordningen er i 2013 på 102,3 mill. kroner.

Tilskuddsordningen *Inkludering i idrettslag* skal inkludere nye grupper inn i lagenes ordinære aktivitetstilbud, gjennom å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som kan være til hinder for å delta i organisert idrettsaktivitet. Avsetningen for 2013 er på 11,5 mill. kroner.

I 2012 tildelte Kulturdepartementet midler til 383 *frivilligsentraler* i 317 kommuner. Sentralene legger blant annet til rette for aktiviteter og tilbud for barn og unge uten kostnader for den enkelte. Det er avsatt midler til nye sentraler i 2013.

Kulturdepartementet har gitt 1 mill. kroner til et pilotprosjekt for å styrke bred lokal samhandling knyttet til barn og unges deltakelse, *Innovative frivillighetstiltak i kommunene*. Bakgrunnen for prosjektet er økende forskjeller i barns mulighet til å delta på ulike aktiviteter, og å legge til rette for bedre samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor. Prosjektet er i regi av KS i samråd med Frivillighet Norge.

Formålet med ordningen *Elevbesøk i institusjonene* er å legge til rette for at elever i grunnskolen skal få oppleve profesjonelt teater i teatrets egne lokaler og å prøve ut modeller for slike tiltak. Det legges vekt på geografisk spredning av tilbudet. For 2013 er det bevilget 2,7 mill. kroner til ordningen.

2. Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn fra økonomisk vanskeligstilte familier har tilgang på utstyrlån til fritidsaktiviteter og ordninger tilsvarende

opplevelseskort, organisert enten i regi av det offentlige eller i regi av frivillige organisasjoner.

Det gis tilskudd fra to statlige tilskuddsordninger til kommuner og frivillige organisasjoner til etablering av utstyrsbanker, opplevelseskort o.l. Dette gjelder *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn* (storbyordningen, på Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjettområde, totalt 64,6 mill. kroner i 2013) og ordningen med tilskudd til *tiltak for å forebygge og redusere fattigdom blant barn, unge og barnefamilier som er i kontakt med de sosiale tjenestene i NAV-kontoret* (på Arbeidsdepartementets budsjettområde, totalt om lag 25 mill. kroner i 2013).

Kulturkort for ungdom gir ungdom billigere billetter, og skal stimulere til økt bruk av kulturtilbud blant ungdom og å rekruttere nye publikummere. Det er avsatt 3,9 mill. kroner til dette i 2013.

Kulturdepartementet gir støtte til Møre og Romsdal i forbindelse med *prøveordning med opplevelseskort for barn og unge* i lavinntektsfamilier. Kortet gir gratis adgang for innehaver og en venn til diverse kultur- og fritidsopplevelser i fylket.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderings tiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.

Frivillige organisasjoner er viktige arenaer og aktører som bidrar til inkludering og deltakelse. Regjeringen støtter frivillige organisasjoners arbeid blant annet gjennom flere tilskuddsordninger på integreringsfeltet.

Det gis tilskudd til lokale innvandrersamfunn og frivillig virksomhet i lokalsamfunn, tilskudd til informasjon og veiledningstiltak rettet mot innvandrere, tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet, tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot tvangsekteskap og kjønnslemleste, og tilskudd til innsats til særlige utsatte innvandrergrupper. IMDi har i flere år hatt intensjonsavtaler med seks store frivillige organisasjoner (Frivillighet Norge, Norges Fotballforbund, Norsk Folkehjelp, Norske Kvinners Sanitetsforening, Redd Barna og Røde Kors). Organisasjonene skaper møteplasser og aktiviteter for blant annet barn med innvandrerbakgrunn.

Tilskuddsordningen *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn* (storbyordningen) er i 2013 på 64,6 mill. kroner. Arbeid og innsats som fremmer integrering er høyt prioritert.

Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, fritidsklubber, ungdomshus eller lokale ungdomsmiljø kan søke om tilskudd fra prosjektstøtteordningen *Mangfold og inkludering*. Formålet er å bidra til økt

kunnskap om mangfold, holdninger og deltakelse, samt å utvikle og videreformidle nye metoder og aktiviteter for inkludering. Det er satt av 1,5 mill. kroner til utdeling til prosjekter i 2013.

4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilby gratis barnehageplass til alle barn av flyktninger hvor begge foreldrene deltar i introduksjonsprogrammet.

Barn til deltakere i introduksjonsprogrammet har rett til barnehageplass på lik linje med andre. Dagens forsøk med gratis kjernetid i barnehage har pågått fra 2006. I 2012 omfattet forsøket seks bydeler i Oslo (de fire bydelene i Groruddalen, samt Søndre Nordstrand og Gamle Oslo), to områder i Drammen (Fjell og deler av Strømsø) og tre skolekretser i Årstad i Bergen. Forsøket evalueres av SSB og Fafo.

Formålet med forsøket med gratis kjernetid i barnehage er å forberede til skolestart ved å medvirke til sosialisering og å bedre norskkunnskapene til barn med minoritetsspråklig bakgrunn. Gratis kjernetid i barnehage er et virkemiddel i områdesatsing. Utdanning er sentralt for å hindre at dårlige levekår, lavinntekt og fattigdom går i arv. Forsøket er et godt virkemiddel for å bidra til å gjøre noen områder attraktive for alle grupper av barnefamilier. Forsøket vil bli vurdert i lys av evalueringen som skal forelegge mot slutten av 2014.

Kommunene får integreringstilskudd per person som de bosetter. Tilskuddet utbetales over fem år. Når tilskuddet er mottatt, står kommunene fritt til å disponere det til ulike integreringstiltak. Det er ingenting i veien for at kommunen, som et ledd i sitt integreringsarbeid, tilbyr gratis barnehage til familier der foreldrene deltar i introduksjonsprogram.

5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tilbudet til barn og unge rammet av fattigdom og dårlig oppvekst- og levekår i kommuner med storbyproblematikk.

Tilskuddsordningen *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn* (storbyordningen) er i 2013 på 64,6 mill. kroner. Bevilgingen til ordningen har økt i denne regjeringsperioden. I 2012 ble bevilgningen styrket med 12,5 mill. kroner. Midlene skal bidra til å bedre oppvekst- og levekår i de store byene. 23 bykommuner og 8 prioriterte bydeler i Oslo inngår i ordningen. Arbeid og innsats som fremmer integrering er høyt prioritert.

42,6 mill. kroner er i 2013 øremerket barn og unge berørt av fattigdomsproblemer (fattigdomstiltak). Midlene går til tiltak som fremmer deltakelse i kultur-, ferie- og fritidsaktiviteter for barn, unge og familier berørt av fattigdomsproblemer, til tiltak som

bidrar til kvalifisering og inkludering blant annet gjennom etablering av alternative mestringsarenaer og til langsiktige og samordnende tiltak som bidrar til å motvirke marginalisering av barn og unge som berøres av fattigdomsproblemer. I tillegg går 22 mill. kroner til ungdom med spesielle behov og utsatte ungdomsgrupper (ungdomstiltak) og til å skape gode, åpne møteplasser for målgruppen.

Et av formålene med tilskuddsordningen er utvikling av kunnskap om gode målrettede tiltak som kan motvirke utstøting og sosial isolasjon som følge av fattigdom. Fafo og NOVA foretok i 2010 en evaluering av tiltak mot fattigdom innenfor storbyordningen. Denne viser at kommunene har fått større bevissthet og kompetanse om barnefattigdom og betydningen av å etablere inkluderende sosiale møteplasser, mestringsarenaer og kvalifiseringsarenaer for utsatte barn og unge. Evalueringen viser at kommunene samarbeider bedre lokalt med ulike deler av hjelpeapparatet, private organisasjoner og bedrifter, og at ordningen bidrar til at kommunene kan gi flere barn og unge et bedre tilbud lokalt.

6. Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for psykisk helsevern for barn og unge.

Samhandlingsreformen tok over der opptrappingsplanen for psykisk helse stoppet. Reformen legger generelt til rette for at kommunene kan ta et større ansvar for innbyggernes helse- og omsorgsutfordringer.

Alle barn og unge bor i en kommune, og familierne må først og fremst få hjelp der når barn har psykiske problemer. Spesialisthelsetjenesten skal gi behandling og samarbeide nært med kommunene når problemene er alvorlige.

Ventetiden for behandling i spesialisthelsetjenesten for barn og unge har gått ned de siste årene, samtidig som antall behandlede barn og unge har gått opp. Det viser at vi har et stadig mer effektivt og tilgjengelig behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten. Det går i riktig retning, men det skal fortsatt arbeides for å utvikle tjenestene innen psykisk helsevern for barn og unge.

Gjennom målrettet satsing på kompetanseutvikling, blant annet gjennom støtte til kommuner som tilbyr sine ansatte den tverrfaglige videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge, er det stadig flere ansatte i de kommunale tjenestene som har relevant etterutdanning.

Rekrutteringstilskuddet for kommuner som ansetter psykologer har ført til 130 nye kommunale psykologer på tre år. Det store flertallet av disse arbeider med barn og unge. Det er bakgrunnen for økningen i tilskuddsrammen til 60 mill. kroner i år. Innenfor veksten i de frie inntektene til kommunene

for 2014 legges det til grunn at 180 mill. kroner går til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Helse- og omsorgsdepartementet vil ha dialog med KS om den konkrete innretningen av midlene. Tidlig intervensjon og gode lavterskeltilbud i kommunene er helt sentralt for å styrke tilbudet til barn og unge.

Denne styrkingen av kommunenes kompetanse gjør det nå mulig med et likeverdig samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. Det er i denne samhandlingssonen innsatsen for å bedre tjenestetilbudet må komme. Dette er grunnen til at en egen opptrappingsplan for psykisk helsevern for barn og unge ikke er et egnet virkemiddel nå.

7. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt tilgjengelighet av og faste åpningstider for skolehelsetjenesten og helsestasjoner.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en viktig forebyggende tjeneste som har stor tillit i befolkningen og som når ut til alle barnefamilier. Det er kommunene som har ansvar for denne tjenesten, og mange kommuner får til mye god forebygging blant barn og unge. Det er opp til den enkelte kommune å sørge for at helsestasjons- og skolehelsetjenesten er tilstrekkelig dimensjonert. Derfor er det uheldig dersom staten griper inn og detaljstyrer tjenesten med hensyn til åpningstid. Kommunene skal ha rammer som gjør det mulig å styrke tjenestetilbudet. Derfor har Regjeringen som nevnt over varslet en styrking av tjenesten for 2014 med 180 mill. kroner innenfor veksten i kommunerammen. Tjenesten er ulikt dimensjonert i dag, noe som gjenspeiler kommunenes ulike behov. I tillegg til en styrking i form av ressurser arbeides det med å tydeliggjøre innholdet i tjenesten ved å revidere forskrift om helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det pågår i tillegg et arbeid i Helsedirektoratet med nasjonale faglige retningslinjer for tjenesten. Regjeringen vil også stimulere til større tverrfaglighet i tjenesten.

8. Stortinget ber regjeringen i langt større grad ta i bruk sosialt entreprenørskap i bekjempelsen av barnefattigdom.

Sosialt entreprenørskap handler om å utvikle og ta i bruk nye løsninger på sosiale og samfunnsmessige problemer. Sosiale entreprenører kan gjennom erfaringsbasert kunnskap, praktiske erfaringer og egne nettverk ha fortrinn framfor tradisjonelle offentlige løsninger. Sosiale entreprenører kan være pådrivere for nye løsninger i offentlig regi, eller nye løsninger som supplement til det offentlige tjenestetilbudet. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at sosi-

ale entreprenører kan bidra med nye og utradisjonelle løsninger på sosiale problemer.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har siden 2011 forvaltet et tilskudd til sosiale entreprenører som arbeider for å bekjempe fattigdom og sosial eksklusjon. Blant tilskuddsmottakere i 2013 er flere aktører som retter sin virksomhet mot barn og unge: Kjør for livet - et fritidstilbud der barn og unge får oppleve samhold, mestring og utvikling gjennom motorsport og mekking, Abildsø gård som blant annet samarbeider med skoleverket om å forebygge at ungdom faller ut av skolen, og Pøbelprosjektet som tilbyr ungdom langtidsoppfølging og hjelp til å komme seg i jobb.

Arbeidsdepartementet arrangerte høsten 2012 som ledd i det norske formannskapet i Nordisk Råd et seminar om sosialt entreprenørskap og hvordan man kan legge til rette for denne typen virksomhet.

Regjeringen vil i 2013 vurdere erfaringene med den nevnte tilskuddsordningen, samt andre virkemidler for å stimulere til sosialt entreprenørskap og innovasjon som bidrag i innsatsen mot fattigdom og sosial eksklusjon.

9. Stortinget ber regjeringen styrke koordineringen mellom barnevernet og Nav for å sikre at barnevernsbarn ikke faller utenfor arbeidslivet i overgangen til voksen alder.

Samarbeid er viktig overfor ungdom over 18 år som mottar etterverntiltak fra barnevernet, for å lette overgangen til et selvstendig voksenliv. Et viktig mål med etterverntiltak er å legge til rette for en god overgang til et selvstendig voksenliv, herunder utdanning/opplæring, arbeid og bolig.

På oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i samarbeid med Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Kriminalitetsforebyggende råd og Husbanken utarbeidet et oppslagsverk som viser hvilke forpliktelser de ulike offentlige tjenestene har overfor unge som står i fare for marginalisering og utestenging fra utdanning, arbeidsliv og boligmarked. Målet er tettere oppfølging og mer koordinert innsats overfor utsatte ungdomsgrupper.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet vil sammen med Arbeidsdepartementet utarbeide felles retningslinjer for samarbeid og ansvarsdeling mellom barneverntjenesten og arbeids- og velferdsforvaltningen.

Losprosjektet i regi av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er et tiltak som skal bidra til å styrke skole- og arbeidstilknytning blant ungdom som befinner seg i en vanskelig livssituasjon, deriblant ungdom som mottar hjelp fra barnevernet.

Skolegang er viktig for å mestre arbeidslivet. Det er et problem i dag at mange ikke fullfører videregående opplæring, og barn i barnevernet er overrepresentert. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet vil sammen med Kunnskapsdepartementet og Arbeidsdepartementet videreføre samarbeid om tiltak som har som formål å bedre gjennomføringen i videregående opplæring gjennom partnerskapet *Ny GIV*. *Ny GIV* har som mål å få flere ungdommer til å fullføre og bestå videregående opplæring. Et viktig grep for å lykkes med dette er å etablere et varig samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner.

Arbeidsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet har som følge av samarbeidet i *Ny GIV*, gitt fylkesmannsembetene i oppdrag å arbeide for at ulike kommunale og fylkeskommunale tjenesters innsats rettet mot barn og unge skal bli bedre koordinert.

I forbindelse med budsjettet for 2013 ble det bevilget 30 mill. kroner til økte personellressurser i Arbeids- og velferdsetaten for å styrke NAV-kontorenes arbeid med oppfølging av unge utenfor opplæring og arbeid. Midlene går til å opprette stillinger for egne kontaktpersoner for dette arbeidet. Dette vil særlig styrke kontorenes mulighet til å tilby godt koordinert innsats for ungdom med sammensatte utfordringer. Midlene går også til arbeidet med nye garantiordninger for ungdom 20-24 år, for å sikre rask og individuell oppfølging av unge utenfor arbeid og utdanning. De nye garantiene som ble innført i 2013, innebærer at det for unge som har behov for bistand fra arbeids- og velferdsforvaltningen for å komme i arbeid, skal utarbeides en individuell aktivitetsplan innen en måned etter at ungdommen har fått et oppfølgingsvedtak fra Arbeids- og velferdsetaten. Aktivitetsplanen kan inneholde tiltak og virkemidler fra NAV-kontorene, men også virkemidler knyttet til skole, rus- og helseproblemer dersom dette er nødvendig for at den enkelte skal kunne komme i arbeid. For ungdom som har nedsatt arbeidsevne er det et mål at 90 pst. til enhver tid skal ha en godkjent plan. Ungdom med nedsatt arbeidsevne ble inkludert i målgruppen i 2013 for å sikre tidlig oppfølging av unge med helseutfordringer, og bidra til å hindre at disse faller varig utenfor utdanning og arbeidsliv.

10. Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer.

Alle kommuner skal ha et tilfredsstillende tilbud om økonomisk rådgivning og veiledning til personer med økonomiske problemer og gjeldsproblemer. Oppgaven er plassert i NAV-kontoret og kan supple-

res med for eksempel egne gjeldsrådgivere som er organisert på annen måte i kommunene.

Det er i de senere år iverksatt en rekke tiltak for å øke kompetanse, kvalitet og tilgjengelighet i økonomi- og gjeldsrådgivningstilbudet i kommunene. Arbeids- og velferdsdirektoratet gjennomfører i samarbeid med fylkesmennene opplæring knyttet til økonomi- og gjeldsrådgivning, og stadig flere ansatte ved NAV-kontorene rundt om i landet får økt sin kompetanse og kunnskaper på feltet. Den årlige konferansen *Penger til besvær* er også et ledd i dette arbeidet.

Særlig for små kommuner kan det være vanskelig å skaffe tilstrekkelig ekspertise i økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. Arbeids- og velferdsdirektoratet gir tilskudd til forsøk med interkommunalt samarbeid, noe som kan være en god løsning for mange kommuner og styrke tjenestetilbudet til brukerne.

Økonomirådstelefonen 800GJELD, som ble etablert etter initiativ fra Arbeids- og velferdsdirektoratet i 2009, er et supplement til kommunenes gjeldsrådgivning. Dette er et lavterskeltilbud og gir hjelp til selvhjelp for brukere med økonomiske problemer eller som står i fare for å få økonomiske problemer. Formålet er å gjøre økonomisk rådgivning lettere tilgjengelig og bidra til at personer med betalingsproblemer kommer raskere i gang med å finne en løsning. Økonomirådstelefonen er landsdekkende og henvender seg til alle som har økonomiske problemer og som har behov for privatøkonomiske råd og veiledning.

11. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til lovendringer slik at kommunene ikke kan foreta avkorting i foreldrenes sosialhjelp når de har barn under 18 år som bor hjemme og som har egen inntekt under den skattemessige friinntektsgrensen.

Økonomisk stønad er en behovsprøvd og subsidiær ytelse. Kommunen skal vurdere og ved utmåling ta utgangspunkt i familiens utgifter og eventuelle inntekter/ inntektsmuligheter. Stønad skal utmåles etter en individuell og konkret vurdering av familiens behov og den skal sikre et forsvarlig livsopphold for både barn og foreldre. Kommunene har plikt til å utøve skjønn ved utmåling av stønad, og i dette ligger at det skal foretas en konkret rimelighetsvurdering hvor det blant annet tas hensyn til hva slags inntekt familien eventuelt har og hvilket formål den har. I departementets og direktoratets veiledningsmaterieell til loven, angis holdepunkter for vurderingen av hvilke inntekter som vil kunne anses urimelig å kreve skal gå til familiens underhold og følgelig føre til fratrekk i den økonomiske stønaden. Et eksempel

i rundskrivet er nettopp penger en hjemmeboende ungdom tjener ved arbeid ved siden av skolegang. Kommunene og NAV-kontorene er gitt opplæring i lov, forskrifter, rundskriv og retningslinjer. Fylkesmennene legger de statlige føringene til grunn ved sin klagebehandling av kommunenes vedtak.

Det fremmes ofte forslag om å lovfeste at bestemte inntekter ikke skal regnes med ved vurderingen av familiens stønadsbehov. Det kan også gjelde barnetrygd, kontantstøtte, erstatningsutbetalinger, engangsstønad ved fødsel mv. Å lovfeste unntak vil bryte med prinsippet om at sosialhjelp skal være en subsidiær og behovsprøvd ytelse. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er bra for ungdom å kunne tjene egne penger, og at det kan være urimelig å kreve at disse pengene skal gå måtte dekke familiens husholdningsutgifter. Derfor er nettopp dette i rundskrivet til loven beskrevet som en situasjon som bør vurderes holdt utenfor i utmålingen. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det kan oppstå enkelte tilfeller der det vil være riktig å ta hensyn til ungdommens inntekter, som for eksempel ved vurdering av stønad til dekning av sportsutstyr o.l. for vedkommende ungdom. Jeg mener at loven bygger på et riktig prinsipp og at statlig veiledningsmaterieell og kompetanseoppbygging bidrar til at de vurderingene som gjøres av kommunene og NAV-kontorene blir gode og i samsvar med loven.

12. Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt med det formål å styrke samarbeidet mellom arbeidsmarkedsbedriftenes utdanningstilbud og de videregående skolene. Formålet med et slikt prosjekt skal være å fange opp elever som står i fare for å falle ut av det ordinære skoleløpet.

Regjeringen er svært opptatt av å legge til rette for at flest mulig skal kunne fullføre videregående opplæring. Derfor satte Regjeringen i 2010 i gang *Ny GIV* for å øke gjennomføringen i videregående opplæring. Satsingen inneholder en lang rekke tiltak, både rettet mot å forebygge frafall og mot å følge opp de som allerede har falt fra.

De forebyggende tiltakene er blant annet rettet mot å gi ekstra oppfølging til de svakest presterende elevene på 10. trinn, for å bedre deres forutsetninger for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Videre sier opplæringslova på generelt grunnlag at opplæringen i videregående skole skal tilpasses den enkeltes evner og forutsetninger. På bakgrunn av dette, skal unge, så langt det er mulig, fullføre videregående opplæring innenfor det ordinære utdannings-systemet. Elever som av ulike årsaker har utfordringer med å oppnå full kompetanse, kan fullføre med lavere kompetanse gjennom praksisbrev og lærekan-didatorordningen.

Arbeidsmarkedsbedriftene spiller en viktig rolle i arbeidet med å bringe personer som har nedsatt arbeidsevne nærmere deltakelse i ordinært arbeidsliv. Arbeids- og velferdsetatens tiltak i arbeidsmarkedsbedrift er imidlertid forbeholdt personer med nedsatt arbeidsevne og et særskilt bistandsbehov. Utdanning i en arbeidsmarkedsbedrift vil derfor ikke være et egnet tiltak for unge generelt.

Oppfølgingsstjenesten i fylkeskommunen samarbeider med NAV-kontoret i oppfølgingen av ungdom som har falt fra, eller står i fare for å falle fra, videregående opplæring. Et viktig virkemiddel i samarbeidet er tilpassede kombinasjoner av arbeidsrettede tiltak fra Arbeids- og velferdsetaten og opplæring fra fylkeskommunen. Tiltak i en arbeidsmarkedsbedrift kan inngå i en slik kombinasjonsløsning når dette er hensiktsmessig for at den enkelte på sikt skal kunne komme i arbeid. Bruken av de arbeidsrettede tiltakene vurderes i hvert enkelt tilfelle, og tilpasses den enkeltes behov. Dette gjelder også ungdom. Sammen med et godt samarbeid med fylkeskommunen, vurderer jeg at dette gir en hensiktsmessig bruk av tiltak for den enkelte, også når det gjelder eventuelle tiltak i en arbeidsmarkedsbedrift.

13. Stortinget ber regjeringen igangsette et forsøksprosjekt mellom Nav og dagligvarebransjen, hvor ungdom som har falt ut av videregående opplæring gis mulighet til å kvalifisere seg gjennom dagligvarebransjens bransjeskoler.

Oppfølgingsprosjektet i *Ny GIV*-satsingen har som mål å styrke samarbeidet mellom oppfølgingsstjenesten i fylkeskommunen og arbeids- og velferdsetaten i oppfølgingen av unge som har falt fra, eller står i fare for å falle fra videregående opplæring. Et viktig virkemiddel er samarbeid om å tilby tilpassede kombinasjoner av arbeidsrettede tiltak fra Arbeids- og velferdsetaten og opplæring fra fylkeskommunen. Arbeidspraksis er det mest brukte tiltaket for unge.

Arbeidspraksis kan ha ulike formål for ulike brukere. For unge kan formålet ofte være en avklaring av den enkeltes ønsker og behov for videre bistand. Arbeidspraksis kan også fungere som motivasjon til videre utdanning, eller som introduksjon til en mulig læreplass eller videre arbeid i virksomheten. Arbeids- og velferdsetaten er avhengig av et godt samarbeid med arbeidsgivere for å kunne tilby arbeidspraksis som arbeidsmarkedstiltak.

Jeg er kjent med at enkelte dagligvarekjeder har egne bransjeskoler, ofte som et tilbud til sine ansatte. Arbeidspraksis fra Arbeids- og velferdsetaten kan

fungere som en introduksjon til den aktuelle bransjen, og til de muligheter som eventuelt måtte finnes i den enkelte virksomhet. Et godt samarbeid mellom NAV-kontoret, arbeidsgiver og den enkelte ungdom er viktig for at ungdommen skal få godt utbytte av arbeidspraksisen.

Representantenes forslag er interessant. Det er imidlertid et mål at unge som faller fra videregående opplæring i størst mulig grad skal hjelpes til å fullføre den ordinære opplæringen.

14. Stortinget ber regjeringen igangsette et treårig landsomfattende «sommerjobbprosjekt», etter modell fra Kristiansand kommune, målrettet mot ungdom mellom 16–22 år med behov for spesiell oppfølging, og hvor ungdommene enten har falt ut av videregående skole og/eller vært i kontakt med barnevernet eller sosialtjenesten.

Regjeringen støtter i dag flere tiltak og prosjekter som jobber med alternative arbeidsmetoder og -modeller for å hjelpe utsatt ungdom tilbake til skole eller i arbeidsliv. Jeg viser blant annet til Regjeringens satsing på økt oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid, som er omtalt under forslag 9.

Det nevnte tiltaket i Kristiansand får allerede støtte gjennom tilskuddsordningen *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*. Det finnes mange tilsvarende prosjekter som mottar støtte gjennom ordningen, men som jobber noe ulikt og med noe ulike målgrupper. Den enkelte kommune skal utvikle og målrette sine tiltak ut fra kunnskap om utsatte ungdomsgrupper og miljø i den enkelte bykommune.

Regjeringen har også et utviklingsprosjekt, *Losprosjektet*, med en målrettet innsats for å styrke av oppfølging av ungdom som er særlig utsatt for å bli ekskludert fra utdanning og arbeidsliv. Prosjektet er rettet ungdom med sammensatte vansker. Losprosjektet gjennomføres i 15 utvalgte kommuner i ni fylker. *Losprosjektet* gjennomføres i tett samarbeid mellom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Arbeidsdepartementet og er samordnet med satsingen *Ny GIV*.

Ny sjanse er et fulltidsprogram med tett individuell oppfølging. Dette er en forsøksordning hvor det utvikles metoder som skal øke kvalifikasjonene til innvandrere som kommer fra land der mange har lite utdanning og hvor mange av dem ikke deltar i det norske arbeidslivet. Hovedmålgrupper for tiltaket er kvinner som ikke mottar ytelse for sitt livsopphold og ungdom som står langt unna arbeidsmarkedet.

